

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וַיִּמַּל אֲבֵרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנֹו בֶן שְׁמֹנֶת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים" (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פּינְחָס פְּרִידְמָן)

יְדוּע וּמְפוֹרָסִם מָה שְׁמִבּוֹאֵר בְּזֶהֱר הַקְּדוֹשׁ וּבְכַתְּבֵי הָאֲרִיז"ל ("ליקוטי תורה", לך לך), שְׁעַל-יְדֵי מִצְוֹת מִלְּהָ נְשָׁלֵם וְנִחְקָק בְּגוֹף הָאָדָם הַשֵּׁם "שְׂדִי". הֵנָּה, הָאוֹת ש' מִתְקַבְּלַת עַל-יְדֵי הָרֹאשׁ וּשְׁתֵי הַיָּדַיִם לְמַעְלָה. וְכֵן, הָאוֹת ד' מִתְקַבְּלַת עַל-יְדֵי הָרַמַּת יָד שְׁמֵאל יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד הַגּוֹף. וְאוֹלָם הָאוֹת י', מִן הַשֵּׁם "שְׂדִי", מוֹשְׁלֶמֶת רַק עַל-יְדֵי מִצְוֹת מִלְּהָ: וְזֹאת, כַּאֲשֶׁר חוֹתְכִים אֶת הָעוֹרְלָה וּמִתְגַּלִּית הָעֶטְרָה עַל-יְדֵי הַפְּרִיעָה.

אִם כֵּן, צְרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין, מִדּוּעַ מִבֵּין כָּל הַשְּׁמוֹת שֵׁישׁ לֵה' יִתְבָּרַךְ, דּוֹקָא הַשֵּׁם "שְׂדִי" הוּא שְׁנִבְחָר לְהִיֹּת חֲקוֹק בְּגוֹף אִישׁ יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי מִצְוֹת הַמִּלְּהָ?

כְּדִי לְהִבִּין כָּל זֹאת, נִקְדִים לְהִבִּיא מָה שְׁמַצִּינוּ בְּגִמְרָא (תְּגִיגָה יב'): "אָמַר רַבִּי יְהוֹנָתָן אָמַר רַב: בְּשַׁעָה שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם (=כְּדוֹר הָאָרֶץ), הִיָּה מְרַחֵב וְהוֹלֵךְ... עַד שְׁגָעַר בּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַעֲמִידוּ, שְׁנֵאָמַר: 'עֲמוּדֵי שָׁמַיִם יִרּוּפְפוּ' - וְיִתְמָהוּ מִגְּעַרְתּוֹ'. וְהִינוּ דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִוִּי: מֵאִי דְכַתִּיב (=מָהִי כּוֹנֵת הַפֶּתוּב), 'אֲנִי אֵל שְׂדִי'? (וּמְשִׁיב) אֲנִי אֵל שְׁאֲמַרְתִּי לְעוֹלָמִי 'דִּי'! אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: בְּשַׁעָה שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיָּם הַגְּדוֹל, הִיָּה (הַיָּם) מְרַחֵב וְהוֹלֵךְ, עַד שְׁגָעַר בּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּבְשׂוּ, שְׁנֵאָמַר (נְחוּם א', ד'): 'גּוֹעַר בֵּינָם - וַיִּבְשׂהוּ...".

וְכֵן מַצִּינוּ בְּעִנְיָן זֶה בְּמִדְרַשׁ (ב"ר ה', ח'): "וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיִּבְשָׁה אֶרֶץ'. לָמָּה נִקְרָא שְׁמָה 'אֶרֶץ'? (כִּיּוֹן) שְׂרַצְתָּה לְעִשׂוֹת רִצּוֹן קוֹנָה. רַבִּי נִתַּן בְּשֵׁם ר' אַחָא, וְרַבִּי בְּרַכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק, אָמַר: 'אֲנִי אֵל שְׂדִי' - אֲנִי שְׁאֲמַרְתִּי לְשָׁמַיִם וְלָאֶרֶץ 'דִּי', שְׁאֲלֵמְלָא כֵּן הָיוּ מוֹתְחִים וְהוֹלְכִין עַד עַכְשָׁיו".

הֵנָּה, מְכַל זֶה אָנוּ לְמַדִּים, שְׁשֵׁלְשָׁה דְבָרִים - אֶרֶץ, שָׁמַיִם וְיָם - הָיוּ מְרַחֵבִים וְהוֹלְכִים עַד שְׁגָעַר בָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לָהֶם: "אֲנִי אֵל שְׂדִי - אֲנִי אֵל שְׁאֲמַרְתִּי לְעוֹלָמִי 'דִּי'!"

וְצְרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין עִנְיָן זֶה. שְׁפֵן, מִדּוּעַ דּוֹקָא שְׁלִשָׁה אֱלוֹ (=אֶרֶץ, שָׁמַיִם וְיָם) הָיוּ מְרַחֵבִים וְהוֹלְכִים? נִקְדִים מָה שְׁפֶתַב הַרְמַב"ם בְּ"מִוְרָה נְבוּכִים" שְׁהִטְעַם שֶׁל מִצְוֹת מִלְּהָ הוּא כְּדִי לְהַחֲלִישׁ אֶת כַּח הַתְּאֹהָ, שְׁבָא מְצַד הַיָּצֵר הָרַע. וּכְפִי דְבְרֵי הַקְּדוֹשִׁים (חֶלֶק ג', פָּרָק מ"ט): "כִּי בְהִסְרַת הָעוֹרְלָה תַחֲלִישׁ הָאִיבָר (=הוּא אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ), וְיִתְמַעַט עַל-יְדֵי זֶה הַתְּאֹהָ הִיתִירָה עַל הַצּוֹרֵךְ, הָיֹוֹת (ו)מִסְתַּפְקִים רַק בְּהַכְרַחֵי, מִבְּלִי מוֹתְרוֹת".

הֵנָּה, מְטַעַם זֶה צִוָּה הַקַּב"ה לְחַקוֹק אֶת הַשֵּׁם "שְׂדִי" בְּגוֹף הָאָדָם (עַל-יְדֵי מִצְוֹת הַמִּלְּהָ), כִּי שֵׁם זֶה שְׁאֲמַר לְעוֹלָמוֹ דִּי, מַצְמֵצֵם אֶת כַּח הַתְּאֹהָ שֶׁל יָצַר הָרַע שְׁלֵא יִתְפַּשֵּׁט (אֲלָא רַק בְּדְבָרִים הַמוֹתְרִים לְצוֹרֵךְ קִיוִם וְחַיּוֹת הָאָדָם עַל-פִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה).

וַיִּמְתַּק לְהִבִּין עַל-פִּי זֶה לְהוֹסִיף מָה שְׁמַצִּינוּ בְּ"לִיקוּטֵי תּוֹרָה" לְרַבְנּוּ הָאֲרִיז"ל ("וְאֶתְחַנֵּן", טַעְמֵי הַמַּצּוֹה, מִצְוֹת מְזוּזָה), שְׁהַיּוֹצֵא מִפֶּתַח בֵּיתוֹ צָרִיךְ לְכוֹן שֶׁהַשֵּׁם "שְׂדִי" הַכְּתוּב עַל הַמְּזוּזָה יִשְׁמֹר אוֹתוֹ מִהַיָּצֵר הָרַע. וּכְפִי דְבְרֵי הָאֲרִיז"ל: "כְּשִׁי צָא אָדָם בְּפֶתַח בֵּיתוֹ, וְנוֹתֵן יָדוֹ בְּמְזוּזָה וְנוֹשֵׁק, יְכוֹן בְּכּוֹנְתוֹ לְהַצִּילוֹ מִיָּצֵר הָרַע. (שְׁפֵן), יָצַר בְּמִילּוֹי (הוּא) יו"ד צַד"י רִי"ש - סוֹפֵי תִיבוֹת שְׂדִי", שְׁיְכוֹן בְּשֵׁם שְׂדִי", הַכְּתוּב בְּמְזוּזָה לְהַצִּילוֹ מִיָּצֵר הָרַע. (שְׁפֵן, שֵׁם שְׂדִי)... נִכְנַס בְּתוֹכוֹ (שֶׁל הַיָּצֵר כְּדִי) לְהַכְנִיעוֹ".

הַבְּאוּר הוּא, כִּי הַשֵּׁם "שְׂדִי", שְׁאֲמַר לְעוֹלָמוֹ דִּי, הוּא שֵׁם הַמַּצְמֵצֵם אֶת כַּח הַתְּאֹהָ שֶׁל הַיָּצֵר הָרַע, שְׁלֵא יִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר מִן הָרְאוּי. וְעַל-כֵּן הוּא רְמוּז בְּסוֹפֵי הַתִּיבוֹת שֶׁל תִּיבַת "יָצַר" - יו"ד צַד"י רִי"ש. רוֹאִים אָנוּ שֶׁהַשֵּׁם "שְׂדִי" אִינוּ נוֹתֵן לְיָצֵר לְהַתְּפַשֵּׁט מֵעֵבֵר לְגַבּוֹל שְׁקָבַע לוֹ הַקַּב"ה, וּכְאִילוֹ הַשֵּׁם שְׂדִי "אוֹחוֹז" אֶת הַיָּצֵר בְּסוֹפוֹ (=בְּסוֹפֵי אוֹתוֹתָיו), שְׁלֵא יִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר מִמָּה שְׁקָבַע לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ.

וְהֵנָּה, כַּאֲשֶׁר נִתְבּוֹנֵן בְּבְרִיאָה שְׁבָרָא הַקַּב"ה נְרָאָה, שְׁכָל הָעוֹלָם כְּלוּל מִשְׁלִשָׁה דְבָרִים: שָׁמַיִם, אֶרֶץ וְיָם. וְזֹאת, כְּפִי שְׁמַצִּינוּ בְּפִתְיַחַת הַבְּרִיאָה (בְּרֵאשִׁית א', א'): "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ... וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת

על פני **המים**". הרי לנו שנוכרים בתחילת מעשה הבריאה שלשה דברים – שמים ארץ ומים. וכן מצינו בעשרת הדברות (שמות כ, יא): "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם". הרי שנוכרו שלשת הדברים שנבראו בששת ימי הבריאה: "את השמים ואת הארץ את הים...". לפי זה מחדש ה"כלי יקר", שגם האדם כלול משלשת כוחות אלו: ארץ, ים, שמים, שהם ראשי תיבות איש. הא כיצד? הנה הנשמה נבראה מן השמים והגוף מן האדמה. אולם, הקב"ה השתמש עם המים כדי ללוש כביכול את האדמה ולעשות ממנה צורת אדם. וכפי שמביא רש"י (בראשית ב, ו): "ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה, לענין בריתו (=בריאיתו) של האדם, העלה התהום והשקה עננים לשרות (=להשרות) העפר... כגבל (=האומן/האופה) זה שנותן מים, ואחר-כך לש את העיסה, אף כאן השקה (הקב"ה את האדמה) ואחר יצר (את האדם)". הנה נמצא, שגוף האדם נוצר מעפר ומים, שגבלם הקב"ה כעיסה, והרי לנו ארץ ומים. ובנוסף גם שמים, שהרי הנשמה שנפח הקב"ה בגופו של האדם היא מן השמים, הרי לנו שהאדם כולל בתוכו שלשה כוחות – ארץ, ים, שמים – ראשי תיבות "איש".

והנה כבר בארנו ששלשה אלו – ארץ, ים, שמים – בקשו להתפשט ולהתרחב עד בלי די, עד שגער בהם הקב"ה בשם **שדי**, ואמר להם די. והנה, מאחר והאדם כלול משלשה אלו – ארץ, ים, שמים – הרי יש לו את הרצון בטבעו ובתכונותיו להתרחב ולהתפשט בתאותיו עד בלי די. ולכן, כמו שגער הקב"ה בשלש אלו (ארץ, ים, שמים) בשם **שדי**, כדי שיעצרו ולא יתפשטו בלי די, כך צריך האדם לשמוע באוזניו את גערתו של הקב"ה, שאמר לארץ לים ולשמים די, כדי שיתעורר בקרבו השם **שדי**, ויאמר לתאותיו די.

ומעתה, על-פי דברי ה"כלי יקר" יאיר לנו להבין מדוע השם **שדי** מסוגל לבטל את **היצר הרע**. שהרי עיקר **היצר הרע** שבאדם הוא מצד שלשת כוחות איש – ארץ, ים, שמים – הכלולים באיש, אשר מצדם הוא רוצה להתרחב ולפרוץ את הגבולות שקבע לו הקב"ה בתורתו. אולם, על-ידי השם **שדי**, שאמר לעולמו די, החקוק באדם, יש בכוחו של האדם לצמצם את כח התאוה, שלא יפרוץ גדר בגבול שקבע לו הקב"ה בתורה.

ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי"

על הכתוב, "ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו... יצחק", כתוב במדרש (ב"ר נג, ז), שהשם "יצחק" מרמז בראשי תיבות על י' (=עשרת) הדברות, צ' (=תשעים) שנה שילדה שרה את יצחק, ח' (=שמונה) ימים שנימול יצחק, ק' (=מאה) שנים שהיה אברהם כשנולד יצחק.

בספר הקדוש "דרוש שמואל" הוא כותב שמדרש זה רמז בכתוב: "צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי". דהינו, "צחק" – שלשת הדברים מראשי התיבות של "יצחק" – צ' (=תשעים) שנה שילדה שרה את יצחק, ח' (=שמונה) ימים שנימול יצחק, ק' (=מאה) שנים שהיה אברהם כשנולד יצחק, כבר "עשה לי אלהים" – כבר התרחשו. אבל, את האות י', שרומזת על עשרת הדברות לא עשה ה', שהרי עדין לא נתנו עשרת הדברות. אולם, "כל השמע יצחק לי" – כל מי ששמע את עשרת הדברות – "יצחק לי" – יבין למה נקרא הוא יצחק. "יקח נא מעט מים" (יח' ר')

מסופר על הגאון רבי ישראל מסלנט, שפעם התארח אצל תלמידו, הגביר המפורסם ר' יעקב כרפס. כשהגיע זמן הסעודה הבחין התלמיד שהגאון רבי ישראל מצמצם מאד בשפיכת המים, כשנוטל הוא ידיו לסעודה. פנה אליו תלמידו ושאל: רבנו, מדוע אין כבודו מהדר גם בביתי ליטול ידיו בשפע, כמנהגו בביתו תמיד? והלא אמרו חז"ל בגמרא (שבת סב'): "אמר רב חסדא: אני נטלתי ידי מלא חפנים מים, ונתנו לי השמים מלא חפנים נחת ועושר". השיב לו ר' ישראל מסלנט: ראה ראיתי את המשרתת היהודיה שלך מביאה את המים ממרחק, ממעלה הדר, והיא ממש קורסת וכורעת תחת כובד משאה, כשהיא נושאת את מוט המים על כתפה, ואין זה מן הנכון להדר במצות על חשבון גבם של אחרים...

"להמליך את ה' מתחת לארץ... (לכבוד יום ההילולא של כ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד מבעלזא זיע"א, שחל ב-כב' מר-חשוון)

כאשר נסע כ"ק מרן אדמו"ר מהרי"ד זיע"א להולשיץ ברפבת, שאל כל הנסיעה את חסידיו, היכן המקום שבו הרפבת עוברת במנהרה מתחת לאדמה. וכשבאו סמוך למנהרה, הודיעו למרן שהנה הגיעו למנהרה. וכאשר שמע כד מרן, מיד קרא "קריאת שמע". אחר-כך הסביר מרן לחסידיו: ידוע לכל, שצריך להמליך את ה' יתברך, מלך מלכי המלכים, בכל המקומות בעולם. והנה, יש בארץ צדיקים הממליכים אותו יתברך, וגם בשמים ישנם מלאכים ושרפים שממליכים את הקב"ה, ואילו רק מתחת לארץ אין ממליכים אותו יתברך, שכן, המתים אינם יכולים להמליכו, כמו שכתוב: "לא המתים יהללו יה". ולכן – אמר להם מרן – כאשר היתה לי הזדמנות להמליך את ה' יתברך מתחת לארץ, מיד קראתי "קריאת שמע"...

שבת שלום לכל בית ישראל! נא לשמור על קדושת הגיליון!

פְּרִשְׁת הַשְּׁבוּעַ: וַיֵּרָא

כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת: 17:33

צִיָּאת הַשַּׁבָּת: 18:40-ר"ת 19:16

עַרְשׁ"ק יד' חֶשְׁוֹן תַּשַּׁע"ד (18.10.13)

הַפְּטָרָה: "וְאִשָּׁה אַחַת" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (הזמנים לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"גְּמָרָא – נוטריקון **גְּבְרִיאֵל מִיכָאֵל רְפָאֵל אֹרִיאֵל** (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינתס פרידמן)

על מה שאמרו חז"ל שגמרא (בבא מציעא פו), ששלשת המלאכים שבאו לאברהם היו מיכאל גבריאל ורפאל, שואלים חז"ל, מדוע בחר הקב"ה לבחור מכל מלאי ארדי המלאכים שבשמים, דוקא את המלאכים גבריאל מיכאל ורפאל, ללכת בשליחות לאברהם אבינו?

ויש לבאר ענין זה על-פי מה שאמר ה"חתם סופר" בספרו "תורת משה השלם" (דף קמב), בשם "ספר החיים": **"גְּמָרָא** – נוטריקון **גְּבְרִיאֵל מִיכָאֵל רְפָאֵל אֹרִיאֵל**. וכן מצינו ב"אגרת הטיוול" לרבנו חיים, אחיו של המהר"ל מפראג, חידוש גדול, וזו לשונו: **"גְּמָרָא** – נוטריקון **גְּבְרִיאֵל מִיכָאֵל רְפָאֵל אֹרִיאֵל**. מגיד, שכל מי שעוסק ב**גְּמָרָא**, הנה מלאכי ה' סביב לו, לשומרו מכל רע: מימינו **מיכאל**, משמאלו **גבריאל**, לפניו **אוריאל**, ומאחוריו **רפאל**".

(כפי שאנו מזכירים בקריאת שמע שעל המיטה: "בשם ה' אלהי ישראל. מימיני מיכאל. ומשמאלי גבריאל, ומלפני אוריאל, ומאחורי רפאל, ועל ראשי שכנת אל").

ויש לומר, שהביאור על-כך מבואר ב"פרקי דרבי אליעזר" (פרק ד'), כי ארבעה מלאכים אלו הם ארבעה מחנות **השכינה**, שמלוים תמיד את **השכינה**.

וכפי שכתוב שם: "ד' כתות של מלאכי השרת מהלכין ומשרתין לפני הקב"ה. מחנה ראשונה של ימינו, מיכאל. מחנה שניה של שמאלו, גבריאל. מחנה שלישית מלפניו, אוריאל. מחנה רביעית של אחריו, רפאל. **ושכינתו באמצע**. והוא יושב על כסא רם ונשא, וכסא גבוה ותלוי למעלה באויר. ומראה כבודו כעין החשמל, ועטרת תגא בראשו, וכתר שם המפורש במצחו".

וצריך לדעת, **שהשכינה הקדושה היא האור של התורה שבעל-פה**, כמבואר בזהר החדש (ק"ח): **"שכינתא, אורייתא שבעל-פה קרינן לה"** (=השכינה – התורה שבעל-פה קוראים לה).

ומבואר בגמרא, שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה – **שכינה עמו**, כפי שכתוב (ברכות ו'): "ומנין לאחד שיושב ועוסק בתורה, **ששכינה עמו?** שנאמר (שמות כ'): 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי, אבוא אליך וברכתך'". מכאן נמצא, שכל מי שעוסק בגמרא, שהיא התורה שבעל-פה, **שכינה עמו**. וממילא גם ארבעת מחנות השכינה, שסימנם **גמרא** – **גבריאל מיכאל רפאל אוריאל** – נמצאים עמו, ושומרים עליו שיעליה בכל דרכיו.

לפי זה מובן היטב מה שמקובל בידינו, בשם הגה"ק בעל ה"בני יששכר", שסגולה גדולה לקבלת התפילה היא ללמוד **גמרא** לפני התפילה. שכן, ארבעת המלאכים שרמוזים בראשי התיבות **"גמרא"** (=גבריאל מיכאל רפאל אוריאל), מעלים את התפילה למעלה בשמים, לפני כסא הכבוד. וכפי שכתב ה"דברי תורה" (ח"א, סימן יט'): **"מקובל בידינו, בשם זקני הגה"ק מהרצ"א זיע"א, בעל ה"בני יששכר", כי ילמדו גמרא קודם כל תפילה בבקר. ועל-ידי כך יש עליה לתפילתו למרום, על-ידי המלאכים נושאי הכסא, ומעלים תפילותינו – גבריאל מיכאל רפאל אוריאל – ראשי תיבות גמרא"**.

ומעתה יש לומר, שלאחר שקיים אברהם אבינו את מצות המילה, אשר בזכותה למדנו שזוכים להשראת השכינה, בא הקב"ה לבקרו יחד עם המלאכים המלוים את השכינה (גבריאל מיכאל רפאל), כדי לעשות דמיון להמשיך לו לאברהם אבינו את התורה שבעל-פה.

אלא, שצריך להבין מדוע הביא הקב"ה עמו רק שלשה מלאכים, שסימנם גמ"ר (=גבריאל מיכאל רפאל), ולא הביא את המלאך **אוריאל**, כדי לקבל ראשי תיבות **"גמרא"**?

אומר על-כך הרה"ק פינתס פרידמן: הנה, כתוב ב"אמרי נעים" ("ורא"), שאברהם אבינו בעצמו השלים את מקומו

שֶׁל הַמְּלֶאךָ אֲוִרְיָאֵל, שָׁכַן "אַבְרָהָם" גַּמְטְרִיָּה "אֲוִרְיָאֵל". וְכֵן כָּתַב אַחַד מִגּוֹרֵי הָאֲרִיזוֹ"ל בְּ"שְׁפָתַי כְּהֵן" ("וַיֵּרָא"): "וַיֵּשֶׁא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו, הַשְּׁלֹשָׁה מְלָאכִים הֵם מֵאַרְבַּע מַחְנוֹת הַשְּׁכִינָה, וְהֵם מִיכָאֵל גַּבְרִיָּאל אֲוִרְיָאֵל רַפָּאֵל, וְאֲוִרְיָאֵל בְּגַמְטְרִיָּה רַמ"ח, וְאַבְרָהָם רַמ"ח...".

"וַיֵּשֶׁא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ בְּקֶרְנָיו... וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלָה תַּחַת בְּנוֹ"

עַל הַפְּתוּב, "וַיֵּשֶׁא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ בְּקֶרְנָיו", שׁוֹאֲלִים הַמְּפָרְשִׁים: הֲרִי הִיָּה צְרִיף לֹמֵר שְׂאֲבָרְהֶם רָאָה "אֵיל אַחַד", וְלֹא "אֵיל אַחַר (=נוֹסֵף)". שָׁכַן, לֹא הִיָּה, אֲלָא רַק אֵיל אַחַד. אִם כֵּן, מִדּוּעַ כָּתוּב "אֵיל אַחַר", שְׂמִשְׁמָעוּ שֶׁהִיָּה עוֹד אֵיל?

אוֹמֵר עַל-כֵּן הַרְה"ק רַבִּי שְׂמִשׁוֹן מְאוֹסְטְרוֹפְלִי זִיע"א, שֶׁהַפְּתוּב "וַיֵּשֶׁא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא" מְרַמֵּז שְׂאֲבָרְהֶם "וַיֵּרָא"/רָאָה בְּרוּחַ קוֹדֶשׁוֹ, שֵׁישׁ "אֵיל אַחַר" – מִיֵּן אֵיל אַחַר/נוֹסֵף, אֲשֶׁר "נֶאֱחָז בְּסִבְךָ" – אֲשֶׁר רוֹצֵה לְסַבֵּךְ אֶת יִשְׂרָאֵל (בְּעֵבֻדָּה זָרָה). וּמִיָּהוּ אוֹתוֹ אֵיל? זֶהוּ הַעֲגֹל, אֲשֶׁר נִרְמָז בְּתִיבַת "סִבְךָ". שָׁכַן, הָאוֹתִיּוֹת שְׂמִיָּעוֹת אַחֲרֵי "סִבְךָ" הֵן אוֹתִיּוֹת "עֲגֹל": הִנֵּה, לְאַחַר הָאוֹת ס' יֵשׁ לָנוּ אֶת הָאוֹת ע', לְאַחַר הָאוֹת ב' יֵשׁ לָנוּ אֶת הָאוֹת ג', וְלְאַחַר הָאוֹת כ' יֵשׁ לָנוּ אֶת הָאוֹת ל', וּבִיחַד קִבְּלָנוּ "עֲגֹל".

וְלָכֵן "וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יֵרָאָה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם בְּהַר ה' יֵרָאָה", וּפִרְשׁ רַש"י: "ה' יֵרָאָה עֲקִידָה זוֹ, לְסִלּוֹחַ לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה, וְלְהַצִּילֵם מִן הַפּוֹרְעָנוֹת... (שָׁכַן), בְּהַר ה' (=בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ) יֵרָאָה הָאֵפֶר שֶׁל יִצְחָק צְבוּר וְעוֹמֵד לְכַפְּרָה", וּמִמִּילָא זְכוֹת הָעֲקִידָה מְבַטְלֵת אֶת הַקְּטְרוּג שֶׁל חֲטָא הַעֲגֹל...

וּבִסְפֵר "אוֹר לְשָׁמַיִם" (חֻקַּת) מוּבָא בְּשֵׁם הַרְה"ק מְלוּבְלִין זִיע"א פֶּשֶׁט נִפְלָא מְאֹד, הַמְּבִיא לָנוּ חִיזוּק גְּדוֹל: "וַיֵּשֶׁא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחַר נֶאֱחָז בְּסִבְךָ" – שְׂמִלְכָד עֲקִידַת יִצְחָק יֵשׁ עוֹד עֲקִידָה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם. וּמִהִי אוֹתָהּ עֲקִידָה? – כְּאֲשֶׁר הָאָדָם מֵתְגַבֵּר עַל יְצוּרוֹ וְתַאֲוָתוֹ לְשֵׁם שָׁמַיִם. שָׁכַן, מִיַּדֵּי יוֹם "נֶאֱחָז (הָאָדָם) בְּסִבְךָ" – מִסְתַּבֵּךְ הָאָדָם בְּסִבְךָ הַיָּצֵר, שְׂמִטְרִידוֹ וּמְבַלְבְּלוֹ בְּתַאֲוֹת וּמִידוֹת רְעוּת. אוֹלָם, כְּאֲשֶׁר מֵתְגַבֵּר הָאָדָם עַל הַיָּצֵר וְהַתַּאֲוֹת, הֲרִי זֶה כְּאֵילוֹ עֲקֵד אֶת עֲצָמוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, וְעַל זֶה נֹאמֵר "בְּקֶרְנָיו" – שְׂעַל-יָדָי זֶה זוֹכָה לְקֶרְנֵי אוֹר גְּדוֹל, הַמְּגִיעוֹת עַד כֶּסֶף הַכְּבוֹד.

עֲמַל הַתּוֹרָה

לְהֵלֵן סִיפּוּר מוּפְלָא, אוֹתוֹ סִפֵּר הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים בְּרִים זצ"ל, שֵׁישׁ בּוֹ כְּדֵי לְלַמְּדָנוּ עַל הַזְכוֹת הָעֲצוּמָה שֶׁל עֲמַלָּה שֶׁל תּוֹרָה, שֵׁישׁ בְּכוּחָהּ לְהַגֵּן עַל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל. וְכֵן סִפֵּר: יוֹם אַחַד, כְּאֲשֶׁר הִתְקַרְבְּתִי לְבֵיתוֹ שֶׁל ה"חֲזוֹן אִישׁ", כְּדֵי לְלַמּוֹד תּוֹרָה מִפִּי הַקְּדוֹשׁ, שְׂמִעְתִּי קוֹל בְּכִי גְּדוֹל מְאֹד. נִבְהַלְתִּי וְהִתְקַרְבְּתִי יוֹתֵר לְשִׁמּוּעַ, וְנוֹכַחְתִּי שֶׁהַבְּכִי נִשְׁמָע מִחֲדָרוֹ שֶׁל ה"חֲזוֹן אִישׁ". שְׂאֵלְתִי אֶת בְּנֵי בֵיתוֹ: "מָה קָרָה? מִדּוּעַ הַצְּדִיק בּוֹכֶה?". וְהֵם הִשִּׁיבוּ לִי, שֶׁזֶה עֵתָה הַגִּיעָה בְּשׁוֹרֵת אוֹיֵב, שֶׁהַגָּאוֹן רַבִּי בְּרוּךְ בְּעַר לִיבּוּבִיץ, רֹאשׁ יְשִׁיבַת קָמְנִיץ, נִפְטָר לְבֵית עוֹלָמוֹ (הִיָּה זֶה בְּשַׁנַּת ת"ש). וְהוֹסִיפוּ, שֶׁה"חֲזוֹן אִישׁ" קָרַע קְרִיעָה בְּבִגְדוֹ, וְהִתְפָּרֵץ בְּבְכִי נוֹרָא, וְאָף אַחַד לֹא הִצְלִיחַ לְהַרְגִיעוֹ.

הַמְּתַנְתִּי – מִסְפֵּר רַבִּי חַיִּים בְּרִים – עַד שֶׁהַבְּכִי נִרְגַע מְעַט. וּבְשֶׁלֶב מְסוּיָם נִכְנַסְתִּי אֶל הַקִּדְשׁ פְּנִימָה. כְּשֶׁרָאָה אוֹתִי הַגָּאוֹן אָמַר לִי בְּעֵינַיִם אֲדוּמוֹת מְבַכִּי: "אַתָּה יוֹדֵעַ שְׂלִפְנֵי שְׁבַע שָׁנִים עָלָה הַרְשַׁע הַנְּאֻצִי ימ"ש לְשִׁלְטוֹן! (בְּשַׁנַּת תרצ"ג). כְּלָנוּ יוֹדְעִים מָה הַתּוֹכְנִיּוֹת שְׁלוֹ, זֶה הוּא שְׂפָתַב בְּסִפְרוֹ, שְׂבִכּוֹנְתוֹ, לֹא עָלִינוּ, לְהַשְׁמִיד לְהַרוֹג וּלְאַבֵּד אֶת כָּל הַיְּהוּדִים! עַד עַכְשָׁיו הַמְּשִׁיךְ ה"חֲזוֹן אִישׁ" הִיָּתִי רְגוּעַ וְשָׁלוֹ. שָׁכַן, הִיָּה בְּרוּר לִי שְׂעַמְלֵ הַתּוֹרָה שֶׁל רַבִּי בְּרוּךְ בְּעַר וְשֵׁל רַבִּי שְׂמִעוֹן שְׂקָאֵפ (שָׁגַם הוּא הַתְּבַקֵּשׁ לִישִׁיבָה שֶׁל מַעֲלָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן) לֹא יִתְנֶנּוּ לְאַרְוֵר הַזֶּה לְזוּזוֹ עִם הַפְּצוּצוֹת הַנוֹרָאוֹת שְׁלוֹ וְשֵׁל תְּחִלּוֹ, וְהוּא לֹא יוֹכֵל לְהַזִּיק לְכָלל יִשְׂרָאֵל. אֲבָל עַכְשָׁיו אֲנִי מִפְּחָד! רַבִּי שְׂמִעוֹן אֵינְנוּ, וְרַבִּי בְּרוּךְ בְּעַר נִפְטָר, וּמִי יִמְשִׁיךְ לְהַגֵּן עַל כָּל אִירוּפָּה!?

וְאִכֵּן צִדֵּק ה"חֲזוֹן אִישׁ" בְּפִחְדֵי, וַיִּדַע הֵיטֵב מָה שְׂאֵמַר. שָׁכַן, בְּשָׁנָה זוֹ פָּרְצָה מְלַחְמַת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, וְהִתְרַחֲשָׁה הַשּׂוֹאָה הָאִיוּמָה בְּכָל עוֹצְמָתָהּ, וְלֹא הִיָּה מִי שְׂיַגֵּן עַל עַם יִשְׂרָאֵל בְּכַח עֲמַל הַתּוֹרָה.

(וְקִבְּלָהּ בְּיַדֵּינוּ, שֶׁה"חֲזוֹן אִישׁ" הַתְּבַטָּא וְאָמַר כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִטַּל אֶת נְשִׁמוֹת רַבִּי שְׂמִעוֹן וְרַבִּי בְּרוּךְ בְּעַר קוֹדֵם הַשּׂוֹאָה. שָׁכַן, כְּנֶגֶד עֲמַלָם בַּתּוֹרָה לֹא הִיָּה יְכוֹל הַצּוֹרֵר הַנְּאֻצִי לְהַצְּלִיחַ בְּמִזְמִוֹתָיו).

שַׁבַּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשִׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!